

Seat No. : _____

NS-107

December-2015

B.A., Sem.-I

Elective (EC-I) 104 : Sanskrit

(स्वप्नवासवदत्तम्)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) स्वप्नवासवदत्तम्ने आधारे भासनुं नाट्यकार तरीके मूल्यांकन करो. **10**

Evaluate the Bhāsa as a dramatist on the basis of स्वप्नवासवदत्तम्.

अथवा/OR

वासवदत्तान्यासप्रसंगनुं नाट्यगत महत्त्व यथो.

Discuss the dramatic significance of the वासवदत्तान्यासप्रसंगः.

- (B) नीचेनामांथी कोठपश ओक श्लोकनो अनुवाद करो : **4**

Translate any **one** verse of the following :

- (1) कस्यार्थः कलशेन को मृगयते वासो यथानिश्चितं
दीक्षां पारितवान् किमिच्छति पुनर्देयं गुरोर्यद भवेत् ।
आत्मानुग्रहमिच्छतीह नृपजा धर्माभिरामप्रिया
यद् यस्यास्ति समीप्सितं वदतु कस्याद्य किं दीयताम् ॥
- (2) खगा वासोपेताः सलिलमवगाढो मुनिजनः
प्रदिप्तोऽग्निर्भाति प्रविचरति धूमो मुनिवनम् ।
परिभ्रष्टो दूराद रविरपि च संक्षिप्तकिरणो
रथं व्यावर्त्यासौ प्रविशति शनैरस्तशिखरम् ॥

2. (A) नीचेनामांथी कोठपश ओ टूंकनोंध लपो : **8**

Write the short notes on any **two** of the following :

- (1) कंदूकक्रीडाप्रसंगः ।
(2) प्रमदवनदृश्यप्रसंगः ।
(3) कौतुकमालागूंफनप्रसंगः ।
(4) The character of विदुषकः ।

NS-107

1

P.T.O.

- (B) नीचेनाभांथी कोर्धपण भे ससंदर्भ समजवो : 6
- Explain with reference to the context any **two** of the following :
- (1) सर्वजनमनोभिरामं खलु सौभाग्यं नाम ।
 - (2) आर्यपुत्रोऽपि नाम परकीयः संवृत्तः ।
 - (3) पञ्चेषुर्मदनो यदा कथमयं षष्ठः शरः पातितः ।
 - (4) स्त्रीस्वभावस्तु कातरः ।

3. (A) स्वप्नदृश्यप्रसंगं नाट्यगत महत्त्व यथो. 10
- Discuss the dramatic significance of the स्वप्नदृश्यप्रसंगः.

अथवा/OR

स्वप्नवासवदत्तम्नां छ्ठा अंकं समीक्षात्मक रसदर्शन करो.

Give an appreciation of the sixth Act of स्वप्नवासवदत्तम्.

- (B) नीचेनाभांथी कोर्धपण ओक श्लोकनो अनुवाद करो. 4
- Translate any **one** verses of the following :

- (1) शय्या नावनता तथास्तृतसमा न व्याकुलप्रच्छदा
न क्लिष्टं हि शिरोपधानममलं शीर्षाभिधातौषधेः ।
रोगे दृष्टिविलोभनं जनयितुं शोभा न काचित् कृता
प्राणी प्राप्य रुजा पुनर्न शयनं शीघ्रं स्वयं मुञ्चति ॥
- (2) अहमवजितः पूर्वं तावत् सुतैः सह लालितो
दृढमपहता कन्या भूयो मया न च रक्षिता ।
निधनमपि च श्रुत्वा तस्यास्तथैव मयि स्वता
ननु यदुचितान् वत्सान् प्राप्तुं नृपोऽत्र हि कारणम् ॥

4. स्वप्नवासवदत्तम्नां ओक अपूर्व नाटक तरीके मूल्यांकन करो. 14
- Evaluate the स्वप्नवासवदत्तम् as unprecedented play.

अथवा/OR

स्वप्नवासवदत्तम्नां मूण जण्णावी, कविअे करेला इरइररो यथो.

Write the original sources of स्वप्नवासवदत्तम् and discuss the changes made in by Bhāsa.

5. (A) નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

8

Give an answer with appropriate option of the following :

(1) स्वप्नवासवदत्तम् शीर्षक _____

The title of स्वप्नवासवदत्तम् is on _____.

- (a) नायकना नाम परथी છે. (b) नायिकाना नाम परथी છે.
the name of Hero the name of heroin
- (c) नायक-नायिकाना नाम परथी છે. (d) नाटकना मुख्य प्रसंग परथी છે.
the name of hero-heroin both the main episode of the play

(2) पुष्पक ભદ્રાદિ જ્યોતિષીઓનું કથન _____

The Astrologers Pushpak-Bhadradi is says _____

- (a) વાસવદત્તા ઉદયનની પત્ની બનશે.
Vāsavadattā will become a wife of King Udayana.
- (b) પદ્માવતી ઉદયનની પત્ની બનશે.
Padmāvati will become a wife of King Udayana.
- (c) પદ્માવતી મહાસેનની પુત્રવધુ બનશે.
Padmāvati will become a daughter in law of King Mahāsena.
- (d) વાસવદત્તા દર્શકની બહેન બનશે.
Vāsavadattā will become a sister of King Darshaka.

(3) ‘એ રાજા કદાચ કદરૂપો હોય તો.....’ એ વાક્ય

The sentence – ‘If the King have ugly....’

- (a) પદ્માવતી બોલે છે. (b) વાસવદત્તા બોલે છે.
is says Padmāvati. is says Vāsavadattā.
- (c) ચેટી બોલે છે. (d) ધાત્રિ બોલે છે.
is says maid-servant. is says stepmother

(4) ઉદયન...

The King Udayana...

- (a) સીતાપતિ રામ જેવો છે.
is like a Rāma.
- (b) સચીપતિ ઈન્દ્ર જેવો છે.
is like a Indra.
- (c) ધનુષબાણ વગરનો કામદેવ છે.
is like a god of Kāmdev without bow-arrow.
- (d) મહાસેનનો પુત્ર છે.
is like a son of Mahāsena.

- (5) રાજા ઉદયનને કોણ વધુ પ્રિય છે ?
Whose beloved of King Udayana ?
- (a) યૌગન્ધરાયણ (b) રાણી પદ્માવતી
Yaugandharāyana Queen Padmāvati
- (c) રાણી વાસવદત્તા (d) રુમણ્વાન
Queen Vāsavadattā Rumanvāna
- (6) સમુદ્રગૃહમાં કોણ પ્રથમ પ્રવેશ કરે છે ?
Who is enter first in the Samudragruha ?
- (a) ઉદયન (b) વિદુષક
King Udayana Vidushaka
- (c) પદ્માવતી (d) વાસવદત્તા
Queen Padmāvati Queen Vāsavadattā
- (7) ઘોષવતી વીણાનો અવાજ ઉદયને ક્યાં સાંભળ્યો ?
Where the Udayan hear a sound of lute Ghoshavati ?
- (a) પ્રમદવનમાં (b) સુયામુન મહેલમાં
in the pramadavanam in the Suyāmun palace
- (c) સમુદ્રગૃહમાં (d) રાજમહેલમાં
in the Samudragruha in the palace
- (8) સમુદ્ર સુધી વિસ્તરેલી આ પૃથ્વીનું એક છત્ર શાસન _____
Sovereign this extended earth upto the sea _____
- (a) અમારા સિંહ જેવા રાજા કરે. (b) પ્રદ્યોત મહાસેન કરે.
rule our King like lion. rule Pradhyot Mahāsenā.
- (c) ઉદયન કરે. (d) રાજા દર્શક કરે.
rule King Udayana. rule King Darshaka.

(B) નીચેના જોડકાં જોડો :
Match the columns :

6

A	B
(A) વાસવદત્તા ।	(1) ધાત્રી આર્યા વસન્ધરા ।
(B) શેફાલીકાપુષ્પાણિ ।	(2) સપત્નીમર્દન ।
(C) મહાસેન: ।	(3) પ્રમદવનમ્ ।
(D) અવિધવાકરણ ।	(4) અન્ત:પુરદીર્ઘિકાસુ સ્નાયતે ।
(E) મમાહાર: સુષ્ટુ ન પરિણમતિ ।	(5) અવન્તીકા ।
(F) રૈભ્ય ગોત્ર કંચુકીય: ।	(6) અંગારવતી ।

NS-107

December-2015

B.A., Sem.-I

Elective (EC-I) 104 : Sanskrit

(भगवदज्जुकीयम्)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) नवो प्रश्न नवा पाने शरु करो.

Instructions : Start new question on new page.

(2) प्रश्नपत्रमां आपेढो प्रश्नक्रमांक ञ उत्तरवढीमां लखवो.

Write the same question number in answer book mentioned in the question paper.

1. नीयेनामांथी गमे ते भेनो अनुवाद करो :

14

Translate any **two** of the following :

(1) परिव्राजक : शाण्डिल्य, न भेतव्यं, न भेतव्यम् ।

शाण्डिल्य : भो भगवन्, अस्मिञ्जीवलोके नित्योत्सवविशेषे सुखप्रधाने केन विधिना भिक्षामाहिण्डते भगवान् ?

परिव्राजक : शृणु –

अमानकामः सहितव्यघर्षणः कृशाज्जनाद्भैक्षकृतात्मधारणः ।

चरामि दोषव्यसनोत्तरं जगद् हदं बहुग्राहमिवाप्रमादवान् ॥

शाण्डिल्य : भो भगवन्,

न मामकोस्ति न भ्रातृको वा पिता कुतो मे भगवत्प्रसादः ।

एकोऽहं अन्नहतत्वेन यष्टिं प्रविष्टो न खलु धर्मलोभात् ॥

परिव्राजक : शाण्डिल्य, किमेतत् ?

(2) परिव्राजक : शृणु,

खपवनसलिलानां तेजसश्चैकदेशा

दुपचितचलमूर्तिः पार्थिवद्रव्यराशिः ।

श्रवणनयनजिह्वानासिकास्पर्शवेदी

नरइति कृतसंज्ञ कोप्यहं प्राणिधर्मा ॥

- शाण्डिल्य : हा हा, एतावन्मात्रेण आत्मानमपि न जानाति । किं पुनरात्मानम् । भो भगवन्, इदमुद्यानम् ।
 परिव्राजक : प्रविशाग्रतः । विविक्तशरणाख्यप्रतिश्रया वयम् ।
 शाण्डिल्य : भगवानेव पुरतः प्रविशतु । अहं पृष्ठतः प्रविशामि ।
 परिव्राजक : किमर्थम्

- (3) चेटी - सुष्ठु अज्जुका भणति । आसव एव गोष्ठी, यो मदयति हास्यति लज्जाधीरमपि स्त्रीजनम् ।
 गणिका - गच्छ, त्वरयैनम् ।
 चेटी - अज्जुके, तथा । (निष्क्रान्ता)
 गणिका - हज्जे, परभृतिके, कुत्र कुत्र उपविशावः ।
 चेटी - अज्जुके, एतस्मिन् कुसुमितसहकारतिलक मण्डिते शिलापट्टके मुहूर्तकमुपविश्य एकं वस्तुकं गायतु अज्जुका ।
 गणिका - एवं भवतु । (उभे उपविश्य गायतः)
 परभृतमधुकरनाद ज्याघोषः काम एष उद्याने ।
 तिष्ठति सहकारशरो मुह्यति नूनं मनोपि मुनेः ॥

- (4) यमपुरुष - हन्त । हताः प्राणाः । एष भोगङ्गामुत्तीर्य विन्ध्यं शुभसलिलवहां नर्मदामेष सह्यं गोलेयीं कृष्णवेण्णां पशुपतिभवनं सुप्रयोगां च काञ्चीम् ।
 कावेरीं ताम्रपर्णीमथ मलयगिरिं सागरं लङ्घयित्वा वेगादुत्तीर्य लङ्कां पवनसमगतिः प्राप्तवान् धर्मदेशम् ॥
 अयं विशालशाखो वटवृक्षः । अत्रासीनं चित्रगुप्तं नयामि ।

(निष्क्रान्तः)

- चेटी - हा हा । अज्जुके ।
 शाण्डिल्य - भगवन्, परित्यजति खल्वेषा गणिका दारिका आत्मनः प्राणान् ।
 परिव्राजक - मूर्ख । परमप्रियाः प्राणिनां प्राणाः । प्राणैस्तु परित्यज्यते शरीरमिति वक्तव्यम् ।
 शाण्डिल्य - आ । अपेहि अकरुण । निःस्नेह । कर्कशहृदय । दुष्टबुद्ध । भिन्नचारित्र । क्रूर शकट । मुधामुण्ड ।

2. (A) ‘भगवदज्जुकीयम्’ना शाश्वत हास्यनो निधि छे. – यर्थो. 8
‘भगवदज्जुकीयम्’ is a treasure of everlasting humour. – Discuss.
अथवा/OR
टूंकनोंध लखो :
Write short notes :
(1) शांडिल्यनुं पात्र
Character sketch of शाण्डिल्य ।
(2) वसंतसेनानुं पात्र
Character sketch of वसन्तसेना ।
- (B) ससन्दर्भ समझवो : (गभे ते भे) 6
Explain with reference to the context any **two** of the following :
(1) न शक्यमाशिक्षितेन किञ्चिदपि ज्ञातुम् ।
(2) दास्याः पुत्रो व्याघ्रो मद्भयेन मयूररूपं गृहीत्वा पलायते ।
(3) वर्तमानैरतुष्टानां निर्वाणं नोपपद्यते ।
(4) परमप्रियाः प्राणिनां प्राणाः ।
3. भगवदज्जुकीयम् नाटकभां निरूपित आध्यात्मिक सन्दर्भो समझवो. 14
Explain the spiritual contexts depicted in the play भगवदज्जुकीयम्.
अथवा/OR
भगवदज्जुकीयम् नाटकभांथी प्राप्त थतां सामाजिक सन्दर्भोनी यर्था करो.
Discuss the social contexts found in the play भगवदज्जुकीयम्.
4. (A) प्रहसनना लक्षणो विगतवार वर्णवो. 10
State the characteristics of प्रहसन.
अथवा/OR
‘मत्तविलास’नुं प्रहसन तरीके मूल्यांकन करो.
Evaluate ‘Mattvilasa’ as a प्रहसन.
- (B) टूंकनोंध लखो : (गभे ते अेक) 4
Write short note : (any **one**)
(1) हास्यार्णवप्रहसनम् ।
(2) लटकमेलकम् ।

5. (A) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં લખો :

8

Write answer briefly of the following :

(1) ભાષા અને પ્રહસન વચ્ચેનું વૈષમ્ય સ્પષ્ટ કરો.

Explain the difference between Bhan and Prahasan.

(2) વિષના વિકારો કેટલાં છે ? કયા કયા ?

How many are the mutations of Poison ? Which are they ?

(3) હાસ્યનાં પ્રકારો લખો.

Write the types of humour.

(4) પરિવ્રાજકના મતે કઈ સ્થિતિને 'યોગ' કહ્યો છે ?

Which state is Yoga according to Parivrajak ?

(5) આમુખ કોને કહેવાય છે ?

What is Aamukh ?

(6) ભગવદજ્જુકીયમ્માં કેટલાં સ્ત્રી પાત્રો છે ? તે દરેકના નામ લખો.

How many women characters are there in ભગવદજ્જુકીયમ્ ? State their names.

(7) રૂપકના પ્રકારો લખો.

How many are the types of the રૂપકમ્ ।

(8) તત્ત્વવિદ્જનો અસદ્ગતા કોને ગણે છે ?

What is અસદ્ગતા according the philosophers ?

(B) યોગ્ય જોડકાં જોડો :

6

Match the following :

A

B

(1) પરશ્ચૃતિકા

(a) હાસ

(2) અહં હાસ્યોઽપિ પ્રહસનં ન જાને

(b) યોગપ્રવૃત્તિ:

(3) અજરો અમરો

(c) ચેટી

(4) સત્યં મયૂર: ?

(d) વિદૂષક:

(5) હાસ્ય

(e) શાણ્ડિલ્ય

(6) તપસો

(f) આત્મા